

Luminor indeksu pensiju plāns Ilgtspējīgā nākotne

IEGULDĪJUMU POLITIKA

Apstiprināta ar
Luminor Latvijas atklātais pensiju fonds AS
valdes lēmumu
2021. gada 9.aprīlī, protokols Nr. 5/2021

1. LIETOTO TERMINU UN SAĪSINĀJUMU SKAIDROJUMS

Pensiju fonds - Luminor Latvijas atklātais pensiju fonds AS, vienotais reģistrācijas Nr. 40103331798, juridiskā adrese: Skanstes iela 12, Rīga, LV-1013.

Komisija - Finanšu un kapitāla tirgus komisija.

Pensiju plāns – Luminor Indeksu pensiju plāns Ilgtspējīgā nākotne, kas ir noteikto iemaksu plāns bez garantētas noteiktas ieguldījumu atdeves un bez biometrisku risku seguma - sistematizētu noteikumu kopums, saskaņā ar kuru Pensiju fondā tiek uzkrāta papildpensija, ieguldīti un izmaksāti uzkrātie līdzekļi.

Ieguldījumu politika – detalizēta Pensiju plāna ieguldījumu politika, kurā ir noteikti Pensiju plāna aktīvu ieguldīšanas principi, ar ieguldījumiem saistīto risku noteikšanas metodes un riska vadības sistēma. Pensiju fonda valde to izvērtē un apstiprina ne retāk kā reizi trijos gados, nepieciešamības gadījumā veicot tajā grozījumus.

Dalībvalsts – Latvija, cita Eiropas Savienības dalībvalsts un Eiropas Ekonomikas zonas valsts.

Likums – Latvijas Republikas "Privāto pensiju fondu likums" un citi privāto pensiju fondu darbību regulējošie normatīvie akti.

Līdzekļu pārvaldītājs – akciju sabiedrība Luminor Asset Management IPAS, vienotais reģistrācijas Nr. 40003699053, juridiskā adrese: Skanstes iela 12, Rīga, LV-1013.

Līdzekļu turētājs – Akciju sabiedrība Luminor Bank AS, vienotais reģistrācijas nr. 40003024725, juridiskā adrese: Skanstes iela 12, Rīga, LV-1013.

Pensiju plāna saistību valūta – valūta, kurā tiek izmaksāts papildpensijas kapitāls.

Pārskatu un kontroles sistēma – pārskatu un kontroles sistēmas procedūra, ko izstrādā Pensiju fonds, lai kontrolētu, vai Līdzekļu pārvaldītājs Pensiju fonda administrēto pensiju plānu līdzekļus pārvalda saskaņā ar Pensiju fonda valdes un padomes noteiktajām politikām un Pensiju fonda procedūram.

Regula - Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2019/2088 Par informācijas atklāšanu, kas saistīta ar ilgtspēju, finanšu pakalpojumu nozarē.

2. IEGULDĪJUMU POLITIKAS MĒRĶIS UN NOSACĪJUMI

- 2.1. Pensiju plāna mērķis ir nodrošināt papildpensijas kapitāla pieaugumu ilgtermiņā, paredzot ieguldīt līdz 100% no Pensiju plāna līdzekļiem pasaules akciju tirgos, izmantojot akciju ieguldījumu fondus, kuri replicētie akciju tirgu indeksi ņem vērā vides, sociālos un pārvaldības (ESG) kritērijus.
- 2.2. Pensiju plānam ir ilgtermiņa stratēģija, kas pieļauj būtiskas īstermiņa Pensiju plāna vērtības svārstības, kas atbilst pasaules akciju tirgu svārstībām. Pensiju plāns ir ieteicams dalībniekiem, kuri ir gatavi uzņemties būtisku Pensiju plāna vērtības svārstīgumu, kas atbilst pasaules akciju tirgu svārstībām. Pensiju plāna noteikts ienesīgums netiek garantēts.
- 2.3. Luminor Indeksu pensiju plāns Ilgtspējīgā nākotne ir viens no Pensiju fonda piedāvātajiem pensiju plāniem. Pensiju plāna dalībniekam ir jāizvērtē izvēlēta pensiju plāna atbilstība savai spējai un vēlmei uzņemties risku, kā arī nepieciešamība laika gaitā mainīt izvēlēto pensiju plānu, lai piedalītos citā pensiju plānā.
- 2.4. Pensiju plāna saistību valūta ir *euro*.

3. AKTĪVU IZVIETOŠANAS STRATĒGIJA

- 3.1. Ieguldot Pensiju plāna aktīvus, Līdzekļu pārvaldītājs rīkojas kā gādīgs un rūpīgs saimnieks vienīgi Pensiju plāna dalībnieku un papildpensijas saņēmēju interesēs, ņemot vērā ieguldījumu vides, sociālo un pārvaldības(ESG) faktoru raksturlielumus, kā arī ievēro piesardzības principus, kas nodrošina riska samazināšanu, ieguldījumu drošību, kvalitāti un likviditāti atbilstoši pensiju plāna saistībām izmaksāt papildpensiju pensiju plāna dalībniekiem.
- 3.2. Pensiju plāns tiek pārvaldīts pasīvi - neatkarīgi no situācijas finanšu tirgos, akciju ieguldījumu īpatsvars tiek uzturēts tuvu pie 100% līmeņa.
- 3.3. Pensiju plāna līdzekļi pārsvarā tiek ieguldīti tādos akciju ieguldījumu fondos, kuru replicētie akciju tirgu indeksi ņem vērā vides, sociālos un pārvaldības (ESG) kritērijus. Tādējādi Plāna līdzekļi tiek ieguldīti uzņēmumos ar augstāku par vidējo ESG novērtējumu akciju tirgū un netiek ieguldīti uzņēmumos, kuru produktiem vai pakalpojumiem ir negatīva sociālā vai vides ietekme. Detalizētāka informācija par ilgtspējības risku integrēšanu ieguldījumu procesā, tajā skaitā izslēdzošajiem kritērijiem attiecībā uz ieguldījumu objektiem, kā arī cita ar ilgtspēju saistītā informācija, ir pieejama internetā mājas lapā www.luminor.lv, sadaļas “*Pamatinformācija dalībniekiem*” apakšsadaļā “*Ar Ilgtspēju saistītā informācija*”, kā arī Līdzekļu pārvaldītāja telpās.

4. AKTĪVU IZVIETOŠANAS TAKTIKA

- 4.1. Pensiju plāna līdzekļi tiek izvietoti pasaules akciju tirgos, tajā skaitā gan attīstīto valstu (angliski - *developed markets*), gan attīstības valstu (angliski - *emerging markets*) akciju tirgos, saskaņā ar indeksu administratora MSCI iedalījumu. Tādējādi Plāna līdzekļu ieguldījumi netiek koncentrēti kādā konkrētā valstī vai pasaules ekonomikas sektorā.
- 4.2. Pensiju plāna līdzekļu ieguldījumi var tikt veikti dažādās valūtās.
- 4.3. Noteikti kritēriji aktīvu izvietojuma taktikai pa tirgiem, sektoriem un darījumu partneriem netiek piemēroti.
- 4.4. Aktīvu izvietojuma taktika neparedz Pensiju plāna aktīvu ieguldījumu koncentrāciju noteiktos tirgos un sektoros.
- 4.5. Sadarbības partneri tiek izvēlēti, pamatojoties uz to sadarbības piedāvājuma ekonomisko izdevīgumu Pensiju plāna augstāka ienesīguma nodrošināšanā.
- 4.6. Līdzekļu pārvaldītājam ieguldījumi jāveic tā, lai pastāvīgi būtu pietiekama likviditāte Pensiju plāna dalībnieku pieteiktajām papildpensijas kapitāla izmaksām.

5. VISPĀRĒJĀ POLITIKA IEGULDĪJUMU IZVĒLEI

- 5.1. Līdzekļu pārvaldītāja pienākums ir iegūt pietiekami plašu informāciju par potenciālajiem vai esošajiem ieguldījumu objektiem, kā arī pastāvīgi uzraudzīt un analizēt to personu finansiālo un ekonomisko stāvokli, kuru emitētajos vērtspapīros, naudas tirgus instrumentos vai noguldījumos ir vai tiks ieguldīti vai noguldīti Pensiju plāna līdzekļi.

6. IEGULDĪJUMU VEIDI

- 6.1. Pensiju plāna aktīvus drīkst ieguldīt:
 - 6.1.1. Latvijas un citu Dalībvalstu valsts un pašvaldību emitētajos vai garantētajos vērtspapīros vai naudas tirgus instrumentos;
 - 6.1.2. Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas dalībvalstu valsts emitētajos vai garantētajos vērtspapīros vai naudas tirgus instrumentos, ja attiecīgās valsts ilgtermiņa kredītreitings ārvalstu valūtā, pēc starptautisko reitinga aģentūru vērtējuma, ir investīciju kategorijā;
 - 6.1.3. tādu starptautisko finanšu institūciju emitētajos vai garantētajos vērtspapīros vai naudas tirgus instrumentos, kuru locekles ir viena vai vairākas dalībvalstis;
 - 6.1.4. valsts un starptautisko finanšu institūciju emitētajos vai garantētajos vērtspapīros vai naudas tirgus instrumentos, kuri neatbilst šīs ieguldījumu politikas 6.1.1., 6.1.2. un 6.1.3. punkta prasībām, bet ir iekļauti regulētajā tirgū, kas organizēts dalībvalstī;
 - 6.1.5. akcijās un citos kapitāla vērtspapīros, ja tie ir iekļauti regulētajā tirgū, kas organizēts Dalībvalstī vai šīs

ieguldījumu politikas 6.1.2. punktā minētajā valstī;

- 6.1.6. komercsabiedrību parāda vērtspapīros, ja tie ir iekļauti regulētajā tirgū, kas organizēts Dalībvalstī vai šīs ieguldījumu politikas 6.1.2. punktā minētajā valstī;
 - 6.1.7. valsts un starptautisko finanšu institūciju emitētajos vai garantētajos vērtspapīros, komercsabiedrību kapitāla un parāda vērtspapīros, ja tie nav iekļauti regulētajā tirgū, bet attiecīgo vērtspapīru emisijas noteikumos ir paredzēts, ka vērtspapīri gada laikā no dienas, kad uzsāk parakstīšanos uz tiem, tiks iekļauti regulētajā tirgū, kas organizēts Dalībvalstī vai šīs ieguldījumu politikas 6.1.2. punktā minētajā valstī;
 - 6.1.8. noguldījumos kredītiestādē, kura saņēmusi licenci kredītiestādes darbībai Dalībvalstī vai valstī, kas ir Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas dalībvalsts un kas saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 26. jūnija regulu (ES) Nr. 575/2013 par prudenciālajām prasībām attiecībā uz kredītiestādēm un ieguldījumu brokeru sabiedrībām, un ar ko groza regulu (ES) Nr. 648/2012 ir atzīta par valsti, kurā kredītiestādēm piemēro uzraudzības un darbību regulējošās prasības, kas ir līdzvērtīgas tām, ko piemēro Dalībvalstīs;
 - 6.1.9. ieguldījumu fondos;
 - 6.1.10. alternatīvo ieguldījumu fondos vai tiem pielīdzināmos kopīgo ieguldījumu uzņēmumos, kuri reģistrēti šīs ieguldījumu politikas 6.1.1. vai 6.1.2. punktā minētajā valstī, kā arī Eiropas riska kapitāla fondos, kuru darbību regulē Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. aprīļa regula (ES) Nr. 345/2013 par Eiropas riska kapitāla fondiem, Eiropas sociālās uzņēmējdarbības fondos, kuru darbību regulē Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. aprīļa regula (ES) Nr. 346/2013 par Eiropas sociālās uzņēmējdarbības fondiem, Eiropas ilgtermiņa ieguldījumu fondos, kuru darbību regulē Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 29. aprīļa regula (ES) Nr. 2015/760 par Eiropas ilgtermiņa ieguldījumu fondiem;
 - 6.1.11. nekustamajā īpašumā, kas ir reģistrēts šīs ieguldījumu politikas 6.1.1. punktā minētajās valstīs. Par Pensiju plāna līdzekļiem iegūto nekustamo īpašumu reģistrē zemesgrāmatā uz Pensiju fonda vārda ar norādi, ka nekustamais īpašums iegādāts par Pensiju plāna līdzekļiem un to nedrīkst atsavināt vai apgrūtināt bez Pensiju plāna līdzekļu turētāja piekrišanas. Nekustamais īpašums Pensiju fonda maksātnespējas gadījumā nav iekļaujams Pensiju fonda mantā. Ja nekustamais īpašums atrodas citas Dalībvalsts teritorijā, Pensiju fonds nodrošina šā punkta prasību izpildi atbilstoši attiecīgās Dalībvalsts normatīvo aktu prasībām;
 - 6.1.12. atvasinātajos finanšu instrumentos.
- 6.2. Nav paredzēts veikt tiešos ieguldījumus kapitāla vai parāda vērtspapīros, kuri nav iekļauti tirgošanai tirdzniecības vietā un paredzēti kā ieguldījumi ilgākā termiņā, — uz laiku, ne mazāku par pieciem gadiem.

7. IEGULDĪJUMU KVANTITATĪVIE IEROBEŽOJUMI

- 7.1. Pensiju plāna aktīvi ieguldāmi, ievērojot šādus ieguldījumu ierobežojumus:
 - 7.1.1. ieguldījumi vienas valsts, pašvaldības vai starptautiskas finanšu institūcijas emitētajos vai garantētajos vērtspapīros vai naudas tirgus instrumentos nedrīkst pārsniegt 35 procentus no Pensiju plāna aktīviem. Minēto ierobežojumu drīkst pārsniegt attiecībā uz valsts emitētajiem vērtspapīriem vai naudas tirgus instrumentiem, ja Pensiju plāna aktīvos ir vērtspapīri vai naudas tirgus instrumenti vismaz no sešām viena emitenta emisijām un katras emisijas vērtspapīru un naudas tirgus instrumentu vērtība atsevišķi nepārsniedz 20 procentus no Pensiju plāna aktīviem;
 - 7.1.2. ieguldījumi vienas komercsabiedrības emitētajos kapitāla vērtspapīros nedrīkst pārsniegt 10 procentus no Pensiju plāna aktīviem un 10 procentus no attiecīgā emitenta pamatkapitāla vai balsstiesīgo akciju skaita;
 - 7.1.3. ieguldījumi vienas komercsabiedrības emitētajos parāda vērtspapīros nedrīkst pārsniegt 10 procentus no Pensiju plāna aktīviem;
 - 7.1.4. ieguldījumu kopsumma šīs ieguldījumu politikas 6.1.4. punktā minētajos vērtspapīros vai naudas tirgus instrumentos nedrīkst pārsniegt 10 procentus no pensiju plāna aktīviem;
 - 7.1.5. noguldījumi vienā kredītiestādē nedrīkst pārsniegt 20 procentus no Pensiju plāna aktīviem, bet prasību

kopsumma pret vienu kredītiestādi nedrīkst pārsniegt 25 procentus no Pensiju plāna aktīviem, izņemot prasības pēc pieprasījuma pret Līdzekļu turētāju;

- 7.1.6. ieguldījumi vienā ieguldījumu fondā vai alternatīvo ieguldījumu fondā nedrīkst pārsniegt 10 procentus no Pensiju plāna aktīviem un 30 procentus no attiecīgā fonda neto aktīviem;
- 7.1.7. ieguldījumu kopsumma ar Pensiju fondu, tā Līdzekļu pārvaldītāju vai iemaksas veicošo darba devēju vienā grupā ietilpstošu komercsabiedrību pārvaldītajos ieguldījumu fondos un alternatīvo ieguldījumu fondos nedrīkst pārsniegt 10 procentus no pensiju plāna aktīviem un 10 procentus no attiecīgā fonda neto aktīviem un, veicot ieguldījumu vai atsavinot ieguldījumu attiecīgajā fondā, netiek piemērota komisijas maksa no pensiju plāna līdzekļiem;
- 7.1.8. ieguldījumi vienā nekustamajā īpašumā nedrīkst pārsniegt 10 procentus no Pensiju plāna aktīviem, bet kopējie ieguldījumi nekustamajā īpašumā – 15 procentus no Pensiju plāna aktīviem;
- 7.1.9. ieguldījumi finanšu instrumentos, ko emitējušas ar Pensiju fondu vienā grupā ietilpstošas komercsabiedrības, nedrīkst pārsniegt piecus procentus no attiecīgā Pensiju fonda izveidoto pensiju plānu kopējiem aktīviem, un ieguldījumus drīkst veikt tikai ar regulētā tirgus starpniecību;
- 7.1.10. ieguldījumi finanšu instrumentos, ko emitējušas komercsabiedrības, kuras ar Pensiju fondu noslēgušas kolektīvās dalības līgumu, nedrīkst pārsniegt piecus procentus no Pensiju plāna aktīviem, ieguldījumu kopsumma ar darba devēju vienā grupā ietilpstošās komercsabiedrībās nedrīkst pārsniegt 10 procentus no Pensiju plāna aktīviem, un ieguldījumus drīkst veikt tikai ar regulēta tirgus starpniecību;
- 7.1.11. ieguldījumi vienā grupā ietilpstošu komercsabiedrību emitētajos finanšu instrumentos nedrīkst pārsniegt 25 procentus no Pensiju plāna aktīviem.
- 7.2. Vismaz 70 procentus no Pensiju plāna ieguldījumiem vērtspapīros, naudas tirgus instrumentos, ieguldījumu fondu un alternatīvo ieguldījumu fondu vai tiem pielīdzināmu kopīgo ieguldījumu uzņēmumu ieguldījumu daļās iegulda tādos ieguldījumu objektos (finanšu instrumentos), kuri ir iekļauti tirgošanai tirdzniecības vietā dalībvalstī vai Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas dalībvalstī organizētā regulētajā tirgū..
- 7.3. Izņemot šīs ieguldījumu politikas 7.4. punktā minēto gadījumu, Pensiju plāna aktīvus nedrīkst izmantot aizņēmumam, un Pensiju plāna naudas līdzekļus aizliegts piešķirt aizdevumos, kā arī izsniegt garantijas.
- 7.4. Pensiju plāna aktīvus drīkst izmantot aizņēmumam līdz 10 procentiem no Pensiju plāna aktīviem īslaicīgas likviditātes nodrošināšanai uz laiku līdz trim mēnešiem. Pensiju plāna aktīvus drīkst izmantot darījumos ar atpakaļpirkuma nosacījumiem vienīgi Pensiju plāna īslaicīgas likviditātes nodrošināšanai uz laiku līdz trim mēnešiem. Aizņēmumu īslaicīgas likviditātes nodrošināšanai un darījumu ar atpakaļpirkuma nosacījumiem saistību kopsumma nedrīkst pārsniegt 50 procentus no Pensiju plāna aktīviem.
- 7.5. Pensiju plāna aktīvus drīkst ieguldīt atvasinātajos finanšu instrumentos, ievērojot šādus nosacījumus:
 - 7.5.1. tas ir noteikts Pensiju fonda valdes apstiprinātajā ieguldījumu politikā;
 - 7.5.2. Pensiju fonda valde ir izveidojusi atbilstošu pārskatu sagatavošanas, risku pārvaldīšanas un kontroles sistēmu, kas nodrošina nepārtrauktu, precīzu un objektīvu atvasināto finanšu instrumentu novērtēšanu;
 - 7.5.3. attiecīgie ieguldījumi tiek veikti, lai nodrošinātos pret noteiktu Pensiju plāna aktīvu vērtības svārstību risku, kas var rasties, mainoties attiecīgā aktīva cenai vai valūtas kursam, vai lai nodrošinātu efektīvu portfeļa vadību;
 - 7.5.4. darījumus ar atvasinātajiem finanšu instrumentiem veic Dalībvalstī vai šīs ieguldījumu politikas 6.1.2. punktā minētajā valstī organizētā regulētajā tirgū, vai atvasināto finanšu instrumentu darījumu partneris ir kredītiestāde, kura atbilst šīs ieguldījumu politikas 6.1.8. punkta prasībām;
 - 7.5.5. ieguldījumi viena emitenta emitētajos atvasinātajos finanšu instrumentos (ar vienu darījumu partneri slēgto darījumu kopsumma) nedrīkst pārsniegt piecus procentus no Pensiju plāna aktīviem.
- 7.6. Pensiju plāna ārvalstu valūtā atklātā pozīcija nedrīkst pārsniegt:
 - 7.6.1. atsevišķā ārvalstu valūtā — 10 procentus no Pensiju plāna aktīviem;
 - 7.6.2. kopumā visās ārvalstu valūtās — 20 procentus no Pensiju plāna aktīviem.
- 7.7. Atsevišķas robežas, kuras sasniedzot, konkrētu aktīvu turēšana tiek izbeigta vai ierobežota, netiek noteiktas.
- 7.8. Ieguldījumu kvantitatīvo ierobežojumu ievērošana ir Līdzekļu pārvaldītāja pienākums, ko tas veic atbilstoši

savām iekšējām procedūrām. Pensiju fonds kontrolē, kā Līdzekļu pārvaldītājs ievēro ieguldījumu politikā noteiktos kvantitatīvos ierobežojumus saskaņā ar Pārskatu un kontroles sistēmu, kas paredz, ka Līdzekļu turētājs nodrošina Pensiju fondam ik dienas pieeju portfeļa stāvokļa un aktīvu novērtējumam, kā arī pilnīgu informāciju par Pensiju plāna norēķinu un vērtspapīru kontiem, izmantojot Pensiju fondam pieejamos Līdzekļu turētāja attālinātos pakalpojumus, jebkurā laikā pieprasot norēķinu un vērtspapīru kontu izrakstus par veiktajām operācijām. Pensiju fonds izskata iepriekš minēto informāciju un pārbauda, vai Līdzekļu pārvaldītāja veiktajos darījumos ir ievēroti Likuma, Pensiju plāna un tā ieguldījumu politikas noteikumi. Pēc Pensiju fonda pieprasījuma, Līdzekļu turētājs izsniedz darījumu apliecinājošu dokumentu kopijas, kuras ir saņemtas no Līdzekļu pārvaldītāja. Pensiju fonda valde regulāri (bet ne retāk kā reizi ceturksnī) izvērtē Līdzekļu pārvaldītāja darbību. Līdzekļu pārvaldītājam ir pienākums pēc Pensiju fonda pieprasījuma sniegt visu nepieciešamo papildus informāciju Līdzekļu pārvaldītāja darbības izvērtēšanai.

8. ATVASINĀTO FINANŠU INSTRUMENTU IZMANTOŠANA

- 8.1. Līdzekļu pārvaldītājs pēc savas izvēles atbilstoši savām iekšējām procedūrām, ievērojot ieguldījumu politiku, nosaka atvasināto finanšu instrumentu izmantošanu.
- 8.2. Atvasinātie finanšu instrumenti galvenokārt tiek izmantoti Pensiju plāna atklāto valūtas pozīciju pārvaldīšanā. Tāpat atvasinātie finanšu instrumenti var tikt lietoti, lai nodrošinātu efektīvu portfeļa vadību, piemēram, lai regulētu fiksētā ienākuma vērtspapīru portfeļa vidējo svērtu ilgumu (*duration*).

9. LĒMUMU PIENĒMŠANA

- 9.1. Pensiju fonda valde saskaņā ar Pensiju plāna ieguldīšanas noteikumiem apstiprina Pensiju plāna ieguldījumu politiku.
- 9.2. Līdzekļu pārvaldītājs pārvalda Pensiju plāna aktīvus saskaņā ar Likuma, Pensiju plāna un šīs ieguldījumu politikas noteikumiem.
- 9.3. Lēmumu pieņemšanas tiesības par darījumiem ar Pensiju plāna līdzekļiem piešķir Līdzekļu pārvaldītāja valde, atbilstoši savām attiecīgām iekšējām procedūrām un noslēgtajiem līgumiem.
- 9.4. Līdzekļu pārvaldītājs ieceļ Pensiju plāna līdzekļu pārvaldnieku, kas ir atbildīgs par Pensiju plāna līdzekļu pārvaldīšanu. Plāna pārvaldniekam ir tiesības brīvi rīkoties ar Pensiju plāna līdzekļiem, ievērojot Likumu, Pensiju plāna noteikumus un ieguldījumu politikā noteiktos ieguldījumu ierobežojumus.

10. IEGULDĪJUMU RISKU NOTEIKŠANA, KONTROLE UN VADĪBA

- 10.1. Par risku tiek uzskatīti zaudējumi, kas var rasties no ieguldīšanas. Ieguldījumu riskus kontrolē Līdzekļu pārvaldītājs, atbilstoši savām iekšējām pārvaldes un kontroles procedūrām un saskaņā ar līguma, kas noslēgts starp Pensiju fondu un Līdzekļu pārvaldītāju, noteikumiem. Ieguldījumu atbilstību Likumā, Pensiju plānā un ieguldījumu politikā noteiktajiem kvantitatīvajiem ierobežojumiem kontrolē Līdzekļu pārvaldītājs un Līdzekļu turētājs.
- 10.2. Pensiju plāna ieguldījumu risks tiek samazināts, ievērojot Likumā un ieguldījumu politikā noteiktos ieguldījumu ierobežojumus attiecībā uz finanšu instrumentu grupām, ieguldījumu ierobežojumus viena emitenta vērtspapīros, ierobežojumus riska darījumiem ar vienu kredītiestādi un citus ierobežojumus, kādus Pensiju fonds un Līdzekļu pārvaldītājs uzskata par nepieciešamiem.
- 10.3. Galvenie riski ir: cenu svārstību risks, procentu likmju svārstību risks, kredītrisks, norēķinu risks, likviditātes risks, ārvalstu valūtas risks, Līdzekļu turētāja risks, emitenta risks, inflācijas risks, politiskais risks, darījuma partnera risks un operacionālais risks.
 - 10.3.1. **Cenu svārstību risks** - risks, ka vērtspapīru cenu svārstības var negatīvi ietekmēt plāna daļas vērtību dažādu tirgus apstākļu un nosacījumu izmaiņu dēļ. Risks tiek mazināts, nodrošinot ieguldījumu analīzi un diversifikāciju dažādos ieguldījumu objektos, tādējādi samazinot viena vērtspapīra, nozares, valsts vai reģiona iespējamās cenas krituma negatīvo ietekmi.
 - 10.3.2. **Procentu likmju svārstību risks** - ir risks, ka, mainoties tirgus procentu likmēm, var mainīties ieguldījumu plāna aktīvu vērtība, kas ietekmē ieguldījumu plāna darbības rezultātus. Parāda vērtspapīru vērtība var mainīties atkarībā no procentu likmju izmaiņām: ja procentu likmes pieaug, tad šo vērtspapīru cenas

samazinās, un otrādi. Procentu likmju svārstību risks tiek ierobežots, ieguldot parāda vērtspapīros ar dažādu termiņu un galvenokārt turot šos ieguldījumus līdz to dzēšanai.

- 10.3.3. **Kreditrisks** – risks, ka Pensiju plāna līdzekļos ietilpstoša kapitāla vai parāda vērtspapīra emitents vai uz Pensiju plāna rēķina veikta darījuma partneri varētu daļēji vai pilnīgi nepildīt savas saistības (piemēram, emitents nevar noteiktajā laikā atpirkt savus emitētos parāda vērtspapīrus). Šo risku Līdzekļu pārvaldītājs samazina, veicot atbilstošu emitentu analīzi pirms ieguldījumu veikšanas, kā arī sekojot emitentu finansiālajai un ekonomiskajai situācijai ieguldījuma laikā. Ieguldījumu kredītriska novērtēšanai Līdzekļu pārvaldītājs izmanto gan ārējo kredītu novērtējuma institūciju (reitingu aģentūru) sniegtos kredītreitingus, gan veic emitenta finanšu rādītāju analīzi pirms ieguldījumu veikšanas un ieguldījuma laikā.
- 10.3.4. **Norēķinu risks** – risks, ka darījums varētu netikt veikts vērtspapīru vai aktīvu norēķinu sistēmā paredzētajā laikā vai pilnā apjomā tāpēc, ka darījuma partneris nav izpildījis savas saistības paredzētajā laikā vai pilnā apjomā. Lai mazinātu norēķinu risku, tirdzniecību parasti veic regulētos tirgos, kas darbojas pēc principa „piegāde pret samaksu”.
- 10.3.5. **Likviditātes risks** – risks, ka varētu netikt veikts pirkšanas, pārdošanas vai cita veida darījums ar Pensiju plāna līdzekļiem to paredzētajā Patiesajā vērtībā un noteiktajā termiņā. Lai mazinātu likviditātes risku, Pensiju plāna līdzekļu ieguldījumi tiek diversificēti. Daļu Pensiju plāna līdzekļu var ieguldīt noguldījumos kredītiestādēs, īstermiņa parāda vērtspapīros un vērtspapīros ar augstu likviditāti.
- 10.3.6. **Ārvalstu valūtas risks** – risks, ka nelabvēlīgas valūtas maiņas kursa izmaiņas var negatīvi ietekmēt Plāna līdzekļu vērtību. Lai mazinātu ārvalstu valūtas risku, tiek noteikti ierobežojumi ieguldījumiem ārvalstu valūtās, Pensiju plāna līdzekļu ieguldījumi tiek diversificēti, ieguldot dažādās valstīs.
- 10.3.7. **Līdzekļu turētāja risks** – risks daļēji vai pilnīgi zaudēt Līdzekļu turētāja turējumā esošos Pensiju plāna līdzekļus Līdzekļu turētāja maksātspējas, bankrota, nolaidības vai tīšas darbības dēļ. Lai mazinātu Līdzekļu turētāja risku, rūpīgi izvēlas Līdzekļu turētāju, piemēram, par Līdzekļu turētāju izvēlas uzraudzītu un finansiāli stabilu kredītiestādi.
- 10.3.8. **Emitenta risks** – risks, ka atsevišķa vērtspapīra cena varētu nelabvēlīgi mainīties, rodoties no emitenta atkarīgiem nevēlamiem apstākļiem (piemēram, emitenta vadības kļūdu dēļ). Lai mazinātu emitenta risku, Pensiju plāna līdzekļu ieguldījumi tiek diversificēti un emitentu darbība tiek rūpīgi analizēta.
- 10.3.9. **Inflācijas risks** – risks, ka inflācijas dēļ varētu samazināties Pensiju plāna līdzekļu reālā vērtība. Pensiju plāna līdzekļus drīkst ieguldīt pret inflāciju aizsargātos instrumentos, lai kontrolētu inflācijas risku.
- 10.3.10. **Politiskais risks** – risks, ka valstīs, kurās ir ieguldīti Pensiju plāna līdzekļi, varētu notikt nevēlami notikumi (piemēram, tiesiskās vides pārmaiņas), kas varētu būtiski ietekmēt Pensiju plāna līdzekļu vērtību. Lai mazinātu politisko risku, Pensiju plāna līdzekļu ieguldījumi tiek veikti dažādās valstīs un tiek analizēti notikumi valstīs, kurās ir vai tiks ieguldīti Pensiju plāna līdzekļi.
- 10.3.11. **Darījuma partnera risks** - risks dalībniekam ciest zaudējumus gadījumā, ja darījumu partneris pārtrauks pildīt savas saistības pirms norēķina naudas plūsmas pēdējā maksājuma. Darījuma partnera risks tiek mazināts, pirms darījumu slēgšanas Līdzekļu pārvaldītājam veicot darījumu partneru kredītriska novērtēšanu.
- 10.3.12. **Operacionālais risks** - risks dalībniekam ciest zaudējumus prasībām neatbilstošu vai nepilnīgu iekšējo procesu norises, cilvēku un sistēmu darbības vai ārējo apstākļu ietekmes dēļ, kas ietver arī juridisko un ar dokumentāciju saistīto risku, kā arī zaudējumu risku, kas izriet no dalībnieka vārdā veiktajām tirdzniecības, norēķinu un vērtēšanas procedūrām. Operacionālais risks tiek mazināts, Līdzekļu pārvaldītājam ieviešot un uzturot stingru iekšējās kontroles sistēmu.
- 10.3.13. **Ilgspējas (ESG) risks** - ilgspējas risks ir notikumi vai apstākļi, kuri rodas vides, sociālās vai pārvaldības jomā un kuru rašanās var izraisīt faktisku vai potenciāli negatīvu ietekmi uz ieguldījumu vērtību. Ilgspējas risks var izpausties caur citiem jau esošiem ieguldījumu riskiem (tai skaitā, bet ne tikai caur tirgus risku, likviditātes risku, koncentrācijas risku, kredītrisku, aktīvu-pasīvu neatbilstības risku, u.c.). Ilgspējas riska faktori var būtiski ietekmēt ieguldījumu svārstīgumu, likviditāti, kā arī izraisīt plāna daļas vērtības kritumu. Lai mazinātu ilgspējas risku, plāna aktīvi tiek ieguldīti tādos ieguldījumu fondos, kuru replicētie finanšu tirgus indeksi ņem vērā vides, sociālos un pārvaldības (ESG) kritērijus.
- 10.3.14. **Citi riski** – nepārvarama vara (dabas katastrofas un stihijas, karastāvoklis, streiki, saziņas līdzekļu un informācijas sistēmu darbības pārtraukums), naudas plūsmas risks, juridiskais, informācijas, valsts pārvaldes risks vai tamlīdzīgi riski.

11. IEGULDĪJUMU ATDEVES NOVĒRTĒJUMS

Ieguldījumu atdeve tiek vērtēta, salīdzinot to ar publiski pieejamo informāciju par citu Latvijā reģistrēto privāto pensiju fondu administrēto pensiju plānu, kuriem ir līdzīga ieguldījumu politika, ieguldījumu atdevi, kā arī salīdzinot to ar mērķa rādītāju (*benchmark*). Mērķa rādītājs ir starptautiski atzīts vai īpaši izveidots vērtspapīru tirgus indekss, vairāku šādu indeksu proporcionāls apkopojums, vai arī cits ienesīguma rādītājs, kurš atbilst šai ieguldījumu politikai. Līdzekļu pārvaldītājs ne retāk kā reizi trijos gados pārskata mērķa rādītāja atbilstību Pensiju plāna ieguldījumu politikai un vienojas ar Pensiju fondu par izmaiņām mērķa rādītājā, ja tādas ir nepieciešamas.

12. BALSŠANAS POLITIKA

Pensiju plāns ir pielīdzināms pasīvam mazākuma investoram, kas aktīvi nepiedalās to emitentu, kuru vērtspapīros ir ieguldīti Pensiju plāna līdzekļi, pārvaldes lēmumu pieņemšanā. Tomēr gadījumos, kad tas nepieciešams Pensiju plāna dalībnieku interešu aizstāvbai Līdzekļu pārvaldītājs var, bez atsevišķa Pensiju fonda pilnvarojuma, piedalīties emitentu, kuru vērtspapīros ir ieguldīti Pensiju plāna līdzekļi, akcionāru un obligacionāru sapulcēs.

13. LĪDZEKĻU PĀRVALDĪTĀJS UN LĪDZEKĻU TURĒTĀJS

- 13.1. Līdzekļu pārvaldītājs nodrošina Pensiju plānā un ieguldījumu politikā noteikto ieguldīšanas noteikumu realizēšanu, pieņem lēmumus par Pensiju plāna līdzekļu ieguldīšanu, slēdz darījumus ar Pensiju plāna aktīviem un dod rīkojumus Līdzekļu turētājam par norēķinu veikšanu par attiecīgiem darījumiem saskaņā ar Likumu, Pensiju plāna noteikumiem, ieguldījumu politiku un līgumu, kas noslēgts starp Pensiju fondu un Līdzekļu pārvaldītāju.
- 13.2. Pensiju fonds novērtē Līdzekļa pārvaldītāja darbību, veicot tās salīdzināšanu gan ar citu Latvijā reģistrēto privāto pensiju fondu administrēto pensiju plānu, kuriem ir līdzīga ieguldījumu politika, ieguldījumu atdevi, gan arī ar Pensiju plāna mērķa rādītāju (skat. 11. sadaļu), kā arī ņemot vērā Pensiju plāna ieguldījumu ierobežojumu ievērošanu un sadarbību ar Pensiju fondu atskaišu sagatavošanā par Pensiju plāna ieguldījumu rezultātu.
- 13.3. Līdzekļu pārvaldītājam ir tiesības deleģēt Pensiju plāna līdzekļu pārvaldīšanu, saņemot Pensiju fonda rakstisku piekrišanu. Ja Līdzekļu pārvaldītājs deleģē kādu no Pensiju plāna pārvaldīšanā ietilpstošajiem pakalpojumiem trešajai personai, tad Pensiju fonda un Līdzekļu pārvaldītāja attiecības tiek kontrolētas saskaņā ar principu, ka Līdzekļu pārvaldītājs paliek atbildīgs par Pensiju plāna pārvaldīšanā ietilpstošo pienākumu izpildi.
- 13.4. Līdzekļu turētājs Pensiju fonda labā veic Pensiju plāna kontu apkalpošanu, Līdzekļu pārvaldītāja rīkojumu kontroli un Pensiju plāna aktīvu turēšanu, glabāšanu un uzskaiti saskaņā ar Likumu, Pensiju plāna noteikumiem, ieguldījumu politiku un līgumu, kas noslēgts starp Pensiju Fondu un Līdzekļu turētāju. Līdzekļu turētāja darbība tiek vērtēta pēc ieguldījumu ierobežojumu kontroles kvalitātes, savlaicīgas ziņošanas par pārkāpumiem, kā arī citu Likumā un līgumā starp Pensiju fondu un Līdzekļu turētāju noteikto pienākumu izpildes.

14. POTENCIĀLĀ INTEREŠU KONFLIKTA NOVĒRŠANAS POLITIKA

Pensiju fonds nodrošina to, ka Pensiju plāna aktīvi tiek ieguldīti tikai un vienīgi Pensiju plāna dalībnieku interesēs arī potenciāla Līdzekļu pārvaldītāja interešu konflikta gadījumā. Šādi potenciālie interešu konflikti tiek novērsti, Līdzekļu pārvaldītājam ievērojot atbilstošu tā darbības organizatorisko struktūru un iekšējās kontroles sistēmas noteikumus, kuros paredzēta Līdzekļu pārvaldītāja pilnvaroto personu pienākumu nodalīšana, kā arī nepārkāpjot citas atbilstošās iekšējās procedūras un saskaņojot tās ar Pensiju fondu. Līdzekļu pārvaldītājs var veikt ieguldījumus Līdzekļu pārvaldītāja pārvaldītajos ieguldījumu fondos ar nosacījumu, ka šādi ieguldījumi tiek veikti, ievērojot ieguldījumu politikas un Likuma normas un tikai un vienīgi Pensiju plāna dalībnieku interesēs.